

Αντέλ Φέιμπερ • Ιλέιν Μάζλις
Λίζα Νάιμπεργκ • Ρόζαλυν Ανοστάιν Τέμπλετον

ΠΩΣ ΝΑ ΜΙΛΑΤΕ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΩΣΤΕ ΝΑ ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΚΑΙ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

«Αν είσαι δάσκαλος ή γονιός,
απλά δεν μπορείς να τα βγάλεις πέρα
χωρίς αυτό το βιβλίο»
- *The Washington Post*

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Αντέλ Φείμπερ • Ιλέιν Μάζλις
Λίζα Νάιμπεργκ • Ρόζαλυν Ανοτάιν Τέμπλετον

Πώς να μιλάτε στα παιδιά ώστε να μαθαίνουν

στο σπίτι και στο σχολείο

Εικονογράφηση: Κίμπερλι Αν Κο

Μετάφραση: Αντωνία Γουναροπούλου

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται από τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Πρακτικοί οδηγοί – Για τα παιδιά και τους γονείς
Αντέλ Φέιμπερ, Ιλίν Μάζλις, Λίζα Νάιμπεργκ, Ρόζαλυν Ανστίν Τέμπλετον,
Πώς να μιλάτε στα παιδιά ώστε να μαθαίνουν στο σπίτι και στο σχολείο
Adele Faber, Elaine Mazlish, Lisa Nyberg, Rosalyn Anstine Templeton,
How to talk so kids can learn at home and in school

Εικονογράφηση: Kimberly Ann Coe

Μετάφραση: Αντωνία Γουναροπούλου

Υπεύθυνη έκδοσης: Υβόννη Καρύδη

Διορθώσεις: Κώστας Σίμος

Σελιδοποίηση: Σπυριδούλα Βονίτον

Copyright© 1995 Adele Faber, Elaine Mazlish, Lisa Nyberg και Rosalyn Anstine Templeton

All rights reserved.

Published by arrangement with the original publisher, Scribner,
a Division of Simon & Schuster, Inc.

Copyright© για την ελληνική γλώσσα Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ, 2021

Copyright© για τη μετάφραση στην ελληνική γλώσσα Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ, 2022

Πρώτη έκδοση στην αγγλική γλώσσα από τις εκδόσεις Scribner, ΗΠΑ, 1995

Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Μάρτιος 2023

KET E003 ΚΕΠ 116/23 ISBN 978-960-16-1610-0

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,
ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600, ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΒΟΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ-ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ)
Τ.Θ. 1213, 57009 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, 2310.75.51.75, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Ο τρόπος με τον οποίο μιλούν γονείς και δάσκαλοι
φανερώνει στο παιδί πώς νιώθουν γι' αυτό.
Οι δηλώσεις τους επηρεάζουν την αυτοεκτίμησή του
και την αξία που αποδίδει στον εαυτό του.
Σε έναν μεγάλο βαθμό, η γλώσσα των γονιών
και των δασκάλων καθορίζει τη μοίρα του.

– ΧΑΪΜ ΓΚΙΝΟΤ

Περιεχόμενα

<i>Ευχαριστίες</i>	11
<i>Πώς προέκυψε αυτό το βιβλίο</i>	13
<i>Ποιος είναι το «εγώ» της αφήγησης;</i>	19
1. Πώς να χειρίζεστε συναισθήματα που παρεμποδίζουν τη μάθηση.....	21
2. Επτά τεχνικές που καλούν τα παιδιά να συνεργαστούν.....	64
3. Οι παγίδες της τιμωρίας; Εναλλακτικές λύσεις που οδηγούν στην αυτοπειθαρχία	108
4. Επιλύοντας προβλήματα μαζί: Έξι βήματα που κάνουν τα παιδιά να είναι επινοητικά και να αναλαμβάνουν ευθύνες.....	147
5. Έπαινος που δεν υποτιμά, κριτική που δεν πληγώνει ...	191
6. Πώς να απελευθερώσετε ένα παιδί που έχει εγκλωβιστεί σε κάποιον ρόλο	226
7. Η συνεργασία εκπαιδευτικών και γονιών	265

8. Η ονειροπαγίδα.....	304
<i>Βιβλία που μπορεί να βρείτε χρήσιμα.....</i>	<i>309</i>
<i>Ευρετήριο</i>	<i>311</i>

Πώς προέκυψε αυτό το βιβλίο

Οι σπόροι αυτού του βιβλίου φυτεύτηκαν όταν ήμασταν νεαρές μπρέρες και παρακολουθούσαμε μια ομάδα γονιών που διεύθυνε ο εκλιπών παιδοψυχολόγος δρ. Χαϊμ Γκινότ. Ύστερα από κάθε συνεδρία επιστρέψαμε μαζί στο σπίτι, με το αυτοκίνητο, και θαυμάζαμε τη δύναμη των καινούριων επικοινωνιακών τεχνικών που μαθαίναμε, ενώ μας φαινόταν τόσο κρίμα που δεν τις είχαμε μάθει νωρίτερα, χρόνια νωρίτερα, όταν δουλεύαμε επαγγελματικά με παιδιά – η μία στα λύκεια της πόλης της Νέας Υόρκης, η άλλη σε σπίτια στο Μανχάτιν.

Τότε δεν μπορούσαμε να έχουμε προβλέψει τι θα έβγαινε από αυτή την πρώιμη εμπειρία. Δύο δεκαετίες αργότερα, τα βιβλία που γράψαμε για τους γονείς υπερέβησαν το ορόσημο των δύο εκατομμυρίων αντιτύπων και έχουν μεταφραστεί σε πάνω από δώδεκα γλώσσες· οι ομιλίες που δώσαμε σχεδόν σε όλες τις πολιτείες των ΗΠΑ και σχεδόν σε κάθε επαρχία του Καναδά προσέλκυσαν μεγάλα, ένθερμα ακροατήρια· πάνω από πενήντα χιλιάδες ομάδες έχουν αξιοποιήσει τα ομαδι-

κά μας οπτικοακουστικά εργαστήρια σε πολύ απομακρυσμένα μέρη, όπως η Νικαράγουα, η Κένυα, η Μαλαισία και η Νέα Ζηλανδία· και κατά τη διάρκεια όλης αυτής της εικοσαετούς περιόδου, εκπαιδευτικοί μάς ενημέρωναν για τις αλλαγές που είχαν κάνει στις τάξεις τους είτε μετά την παρακολούθηση των ομιλιών μας είτε μετά τη συμμετοχή τους στα μαθήματά μας είτε αφού είχαν διαβάσει κάποιο από τα βιβλία μας. Αναπόφευκτα, μας παρακινούσαν να γράψουμε ένα παρόμοιο βιβλίο και γι' αυτούς. Μια εκπαιδευτικός από το Τρόου, στο Μίσιγκαν, μας έγραψε:

Έχοντας δουλέψει πάνω από είκοσι χρόνια με μαθητές που έχουν διασπαστική συμπεριφορά ή βρίσκονται στο όριο του λειτουργικού αναλφαβητισμού, ειλικρινά εντυπωσιάστηκα από τις τόσες καινούριες στρατηγικές που έμαθα από τα βιβλία που έχετε γράψει για γονείς. [...] Αυτή την περίοδο, η περιφέρεια στην οποία υπηρετώ ως σύμβουλος εκπαιδευτικών βρίσκεται στη διαδικασία σχεδιασμού ενός νέου πλάνου για την επίτευξη της ενδοσχολικής πειθαρχίας. Είμαι βαθιά πεπεισμένη ότι η φιλοσοφία που διέπει το βιβλίο σας πρέπει να λειτουργήσει ως ακρογωνιαίος λίθος αυτού του νέου σχεδίου. Έχετε σκεφτεί την περίπτωση να γράψετε ένα βιβλίο ειδικά για εκπαιδευτικούς;

Ένας σχολικός κοινωνικός λειτουργός στο Φλόριςσάντι του Μισσούρι μάς έγραψε:

Πρόσφατα έδωσα το πρόγραμμα του ομαδικού σας εργαστηρίου «Πώς να μιλάτε στα παιδιά ώστε να σας ακούν» σε γονείς της περιφέρειάς μου. Μία από τους γονείς, που

ήταν και δασκάλα, άρχισε να χρησιμοποιεί τις καινούριες της τεχνικές στην τάξη της και παρατήρησε σημαντική μείωση στα προβλήματα συμπεριφοράς. Αυτό υπέπεσε στην προσοχή της διευθύντριας, η οποία ανησυχούσε για την αυξημένη χρήση της σωματικής τιμωρίας και των αποβολών στο σχολείο της. Εντυπωσιάστηκε τόσο πολύ από τις αλλαγές σε αυτή τη μία τάξη, που μου ζήτησε να αναλάβω ένα εργαστήριο για όλο το προσωπικό.

Μια σύμβουλος καθοδήγησης από την πόλη της Νέας Υόρκης έγραψε:

Ανησυχώ πολύ για τον αυξανόμενο αριθμό παιδιών που φέρνουν μαχαίρια και όπλα στο σχολείο. Δεν μπορώ να μη σκέφτομαι ότι η απάντηση δεν είναι περισσότεροι φύλακες και περισσότεροι ανιχνευτές μετάλλων. Όμως ίσως να είναι η καλύτερη επικοινωνία. Ίσως εάν οι καθηγητές γνώριζαν τις τεχνικές για τις οποίες γράφετε, να ήταν καλύτερα εφοδιασμένοι για να βοηθήσουν αυτά τα παιδιά να διαχειριστούν τον θυμό τους με μη βίαιους τρόπους. Τι θα λέγατε για ένα βιβλίο για εκπαιδευτικούς, διευθυντές, εθελοντές γονείς, βοηθούς εκπαιδευτικών, οδηγούς σχολικών, γραμματείς κτλ. κτλ. κτλ.;

Σκεφτήκαμε πολύ σοβαρά αυτές τις προτάσεις, εν τέλει όμως συμφωνήσαμε ότι δεν μπορούσαμε να αναλάβουμε την ευθύνη της συγγραφής ενός βιβλίου για εκπαιδευτικούς. Σε τελική ανάλυση, δε βρισκόμασταν πια στα χαρακώματα.

Έπειτα, ήρθε το μοιραίο τηλεφώνημα από τη Ρόζαλυν Τέμπλετον και τη Λίζα Νάιμπεργκ. Η Λίζα δίδασκε τριτάκια και

τεταρτάκια στο Δημοτικό Σχολείο του Σπρίνγκφιλντ, στο Όρεγκον. Η Ρόζαλυν δίδασκε μελλοντικούς εκπαιδευτικούς στο Πανεπιστήμιο του Μπράντλεϋ, στην Πιόρια του Ιλλινόις. Και οι δύο μετέφεραν τη δυσφορία τους για τις πρακτικές καταναγκασμού και τιμωρίας που χρησιμοποιούνται ευρέως στα σχολεία προκειμένου να κάνουν τα παιδιά να φέρονται σωστά και είπαν ότι, για πολύ καιρό, αναζητούσαν κάποιο υλικό που θα μπορούσε να προσφέρει στους εκπαιδευτικούς εναλλακτικές μεθόδους για να βοηθήσουν τους μαθητές να γίνουν αυτόνομοι και να πειθαρχούν από μόνοι τους. Όταν έπεσαν πάνω στο *Πώς να μιλάτε στα παιδιά ώστε να σας ακούν και πώς να τα ακούτε ώστε να σας μιλούν*, ένιωσαν πως ήταν ακριβώς αυτό που έψαχναν και ζήτησαν την άδειά μας για να το προσαρμόσουν σε εκπαιδευτικούς.

Καθώς συνεχίζονταν οι συζητήσεις μας, έγινε σαφές ότι είχαν μια πολύ μεγάλη εμπειρία. Και οι δύο γυναίκες είχαν διδάξει σε αστικά και σε επαρχιακά σχολεία, καθώς και σε σχολεία στα προάστια, σε διαφορετικά μέρη της χώρας· και οι δύο είχαν διδακτορικό στην εκπαίδευση· επίσης και τις δύο τις ζητούσαν να διδάξουν σε εργαστήρια σε συνέδρια εκπαιδευτικών. Ξαφνικά, το σχέδιο που είχαμε διατάσει να αναλάβουμε για τόσο πολύ καιρό άρχισε να φαντάζει εφικτό. Εάν, δίπλα στη δική μας εμπειρία από την τάξη και δίπλα σε όλο το υλικό που είχαμε συγκεντρώσει από εκπαιδευτικούς τα τελευταία είκοσι χρόνια, μπορούσαμε να αντλήσουμε και από τις προηγούμενες και τις τωρινές εμπειρίες αυτών των δύο εκπαιδευτριών, τότε δεν υπήρχε κάτι που θα μπορούσε να μας σταματήσει.

Εκείνο το καλοκαίρι η Ρόζαλυν και η Λίζα πήραν το αεροπλάνο και ήρθαν να μας συναντήσουν. Από την πρώτη στιγμή νιώσαμε όλες άνετα μεταξύ μας. Αφού διερευνήσαμε τη μορφή

που θα μπορούσε να πάρει το καινούριο αυτό βιβλίο, αποφασίσαμε να πούμε μια ιστορία από την οπτική γωνία μιας νέας δασκάλας που προσπαθεί να μάθει καλύτερους τρόπους να επικοινωνήσει με τους μαθητές της. Η εμπειρία της επρόκειτο να είναι μια συμπύκνωση της εμπειρίας όλων μας. Η αφήγηση θα ενισχυόταν από στοιχεία των προηγούμενων βιβλίων μας – σκίτσα, σελίδες υπενθύμισης, ερωταποκρίσεις και ενδεικτικές ιστορίες.

Εντούτοις, όσο περισσότερο συζητούσαμε, τόσο πιο σαφές γινόταν πως, εάν θέλαμε να δώσουμε μια πλήρη εικόνα των όσων απαιτούνται για να καλλιεργηθεί και να εκπαιδευτεί ένα παιδί, τότε έπρεπε να κοιτάξουμε και πέρα από την τάξη και να δώσουμε την ίδια προσοχή και στον πρώτο και μόνιμο δάσκαλο στη ζωή ενός παιδιού – τον γονιό. Οτιδήποτε συμβαίνει στο σχολείο ανάμεσα στο πρωινό κουδούνι και στο σχολασμα επηρεάζεται βαθιά από όσα συμβαίνουν πριν και μετά. Όσο καλές προθέσεις και αν έχουν ο γονιός και ο εκπαιδευτικός, εάν δε διαθέτουν και οι δύο τα εργαλεία που θα τους βοηθήσουν να τις πραγματοποιήσουν, ο χαμένος θα είναι το παιδί.

Γονείς και δάσκαλοι πρέπει να ενώσουν τις δυνάμεις τους και να δημιουργήσουν λειτουργικές συνεργασίες. Και οι δύο πρέπει να γνωρίζουν τη διαφορά ανάμεσα στις λέξεις που αποθαρρύνουν και σε εκείνες που ενθαρρύνουν· ανάμεσα στις λέξεις που πυροδοτούν τη σύγκρουση και σε εκείνες που καλούν σε συνεργασία· ανάμεσα στις λέξεις που καθιστούν αδύνατο για ένα παιδί να σκεφτεί ή να συγκεντρωθεί και στις λέξεις που απελευθερώνουν τη φυσική επιθυμία της μάθησης.

Έπειτα σκεφτήκαμε ότι είχαμε μια πρόσθετη ευθύνη απέναντι στα παιδιά της σημερινής γενιάς. Ποτέ πριν τόσοι νέοι άνθρωποι δεν εκτέθηκαν σε τόσο πολλές εικόνες καθημερινής

σκληρότητας. Ποτέ πριν δεν έγιναν μάρτυρες τόσο πολλών περιπτώσεων επίλυσης προβλημάτων μέσω της σωματικής βίας ή με σφαίρες ή με βόμβες. Ποτέ πριν δεν ήταν τόσο επείγουσα η ανάγκη να δώσουμε στα παιδιά μας ένα ζωντανό παράδειγμα για το πώς οι διαφωνίες μπορούν να επιλυθούν διαμέσου της ειλικρινούς επικοινωνίας και του αμοιβαίου σεβασμού. Αυτή είναι η καλύτερη ασπίδα που μπορούμε να τους δώσουμε ενάντια στα ίδια τα βίαια ένστικτά τους. Όταν έρχονται οι αναπόφευκτες στιγμές της ματαιώσης και της οργής, αντί να αναζητήσουν ένα όπλο μπορούν να αναζητήσουν τις λέξεις που θα έχουν ακούσει από τα σημαντικά πρόσωπα της ζωής τους.

Με αυτή την πεποίθηση, ξεκινήσαμε το εγχείρημά μας. Τρία χρόνια και πολλά προσχέδια μετά, όταν είχαμε πια το τελικό χειρόγραφο στα χέρια μας, όλες νιώσαμε μια βαθιά αίσθηση ικανοποίησης. Είχαμε καθορίσει ένα σαφές σύνολο κατευθυντήριων γραμμών για το βιβλίο *Πώς να μιλάτε στα παιδιά για να μαθαίνουν – Στο σπίτι και στο σχολείο*. Είχαμε δώσει συγκεκριμένα παραδείγματα της στάσης και της γλώσσας που βρίσκονται στην καρδιά της μαθησιακής διαδικασίας. Είχαμε δείξει τρόπους δημιουργίας του κατάλληλου συναισθηματικού περιβάλλοντος, ώστε το άνοιγμα των παιδιών προς το καινούριο και το ανοίκειο να καθίσταται ασφαλές. Είχαμε καταδείξει πώς μπορούν τα παιδιά να παρακινηθούν ώστε να αναλαμβάνουν την ευθύνη και να ασκούν την αυτοπειθαρχία τους. Είχαμε μοιραστεί μια ποικιλία μεθόδων που ενθαρρύνουν τα παιδιά να πιστεύουν σε αυτό που είναι και σε αυτό που μπορούν να γίνουν.

Ελπίζουμε από τα βάθη της καρδιάς μας οι ιδέες που εμπνεύρονται σε αυτό το βιβλίο να εμπνεύσουν εσάς και να ενδυναμώσουν τους νεαρούς ανθρώπους της ζωής σας.

Ποιος είναι το «εγώ» της αφήγησης;

Όταν αρχίσαμε να γράφουμε αυτό το βιβλίο, αποφασίσαμε να δημιουργήσουμε έναν χαρακτήρα, τη Λιζ Λάντερ, η οποία θα μιλούσε εκ μέρους όλων μας. Θα ήταν η νεαρή εκπαιδευτικός που κάποτε ήμασταν κι εμείς, και η προσπάθειά της να συνδεθεί με τους μαθητές της με πιο επωφελείς τρόπους θα κατόπριζε τις δικές μας προσπάθειες. Αυτή θα ήταν το πρώτο πρόσωπο, το «εγώ» της αφήγησής μας.

1

Πώς να χειρίζεστε συναισθήματα που παρεμποδίζουν τη μάθηση

Αυτό που με ενέπνευσε να γίνω δασκάλα ήταν οι αναμνήσεις που είχα από τους δικούς μου δασκάλους – όχι μόνο από εκείνους που αγαπούσα, αλλά και από εκείνους που μισούσα.

Μέσα μου φύλαγα μια μακρά, νοερή λίστα όλων των πραγμάτων που δε θα έλεγα ή δε θα έκανα ποτέ στους μαθητές μου και μια σαφή εικόνα για το πόσο απείρως υπομονετική και με κατανόηση θα ήμουν. Καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου, έμεινα σταθερή στην πεποίθησή μου ότι εγώ επρόκειτο να διδάξω με έναν τρόπο που θα έκανε τα παιδιά να θέλουν να μάθουν.

Η πρώτη μου μέρα ως «πραγματικής» δασκάλας ήταν για μένα ένα σοκ. Όσο και αν είχα σχεδιάσει το μάθημά μου, όσο και αν είχα προετοιμαστεί, ήμουν εντελώς απροετοίμαστη γι' αυτά τα τριάντα δύο πεμπτάκια. Τριάντα δύο παιδιά με δυνατές φωνές, γεμάτα ενέργεια, και με ισχυρά θέλω και ανάγκες. Πριν καν φτάσουμε στη μέση της σχολικής μέρας, άρχισαν οι

πρώτοι μικροκαβγάδες: «Ποιος έκλεψε το μολύβι μου;», «Πάρε από μπροστά μου τη μούρη σου!», «Σκάσε. Προσπαθώ να ακούσω τη δασκάλα!».

Έκανα πως δεν άκουγα και συνέχισα με το μάθημα, αλλά τα ξεσπάσματα συνεχίστηκαν: «Γιατί πρέπει να καθίσω δίπλα σ' αυτόν;», «Δεν καταλαβαίνω τι υποτίθεται ότι πρέπει να κάνουμε», «Μου έδωσε μπουνιά!», «Αυτή το ξεκίνησε!».

Τα μηνίγγια μου άρχισαν να σφυροκοπούν. Το επίπεδο θορύβου στην αίθουσα συνέχισε να ανεβαίνει. Λέξεις όπως «υπομονή και κατανόηση» ξεψύχησαν στα χείλη μου. Η τάξη αυτή χρειαζόταν μια δασκάλα που θα είχε την ευθύνη και τον έλεγχο. Άκουσα τον εαυτό μου να λέει:

«Κόφ' το τώρα. Κανείς δεν έκλεψε το μολύβι σου».

«Πρέπει να καθίσεις δίπλα του επειδή το λέω εγώ».

«Τι εννοείς ότι δεν καταλαβαίνεις; Μόλις τώρα το εξήγησα».

«Δεν την πιστεύω αυτή την τάξη. Συμπεριφέρεστε σαν πρωτάκια. Σας παρακαλώ, καθίστε ακίνητοι!»

Ένα αγόρι με αγνόπη. Σηκώθηκε από την καρέκλα του, πήγε στην ξύστρα και έμεινε εκεί ξύνοντας το μολύβι του μέχρι που το έκανε μια σταλιά. Με την πιο σταθερή μου φωνή τον διέταξα: «Αρκετά! Κάθισε κάτω αμέσως τώρα!».

«Δεν μπορείτε να με αναγκάσετε να κάνω τίποτα» είπε.

«Αυτό θα το συζητήσουμε μετά το σχολείο».

«Δεν μπορώ να μείνω. Παίρνω το λεωφορείο».

«Τότε θα πρέπει να τηλεφωνήσω στους γονείς σου για να λύσουμε αυτό το ζήτημα».

«Δεν μπορείτε να τηλεφωνήσετε στους γονείς μου. Δεν έχουμε τηλεφώνο».

Στις τρεις η ώρα είχα πια εξαντληθεί. Τα παιδιά όρμησαν έξω από την αίθουσα και ξεχύθηκαν στους διαδρόμους. Τώρα

είχαν περισσότερη εξουσία από μένα. Τώρα ήταν ευθύνη των γονιών τους. Εγώ τη βάρδια μου την είχα κάνει.

Σωριάστηκε στην καρέκλα μου και έριξα το βλέμμα μου στα άδεια θρανία. Τι είχε πάει στραβά; Γιατί δε με άκουγαν; Τι έπρεπε να κάνω για να συνδεθώ με αυτά τα παιδιά;

Καθ' όλη τη διάρκεια εκείνων των πρώτων μηνών διδασκαλίας, το μοτίβο παρέμεινε ίδιο. Κάθε πρωί ξεκινούσα με μεγάλες ελπίδες και κάθε απόγευμα έφευγα κατακυριευμένη από κούραση και πλήξη, που είχαν γίνει πια σταθεροί συνοδοί μου καθώς έσερνα την τάξη μου στα περιεχόμενα του αναλυτικού προγράμματος. Το χειρότερο όμως από όλα ήταν ότι μεταμορφωνόμουν στο είδος της δασκάλας που δεν ήθελα ποτέ να γίνω – θυμωμένη, αυταρχική και προσβλητική. Και οι μαθητές μου γίνονταν όλο και πιο δύστροποι και αγενείς. Καθώς το τρίμηνο έφτανε στο τέλος του, βρέθηκα να αναρωτιέμαι πόσο ακόμη μπορούσα να αντέξω.

Η Τζέιν Ντέιβις, η δασκάλα της διπλανής τάξης, με έσωσε. Κάποια μέρα τής άνοιξα την καρδιά μου και, την επομένη, σταμάτησε στην αίθουσά μου και μου έδωσε το πολυδιαβασμένο της αντίτυπο του βιβλίου *Πώς να μιλάτε στα παιδιά ώστε να σας ακούν και πώς να τα ακούτε ώστε να σας μιλούν*. «Δεν ξέρω αν θα σου φανεί χρήσιμο» είπε «αλλά οι τεχνικές που περιγράφονται εδώ μέσα με βοήθησαν να μη χάσω τα λογικά μου με τα δικά μου παιδιά στο σπίτι. Και οπωσδήποτε κάνουν τη διαφορά στην τάξη μου».

Την ευχαρίστησα, τοποθέτησα το βιβλίο στη βιβλιοθήκη μου και το ξέχασα. Μία βδομάδα αργότερα, βρέθηκα ξαπλωμένη στο κρεβάτι με κρυολόγημα. Έτοι νωχελικά πήρα το βιβλίο και το άνοιξα. Τα λόγια με τα πλάγια γράμματα στις πρώτες σελίδες με αιφνιδίασαν:

Άμεση σύνδεση μεταξύ του πώς τα παιδιά αισθάνονται και του πώς συμπεριφέρονται.

Όταν τα παιδιά αισθάνονται καλά, συμπεριφέρονται καλά.

Πώς τα βοηθάμε να αισθάνονται καλά;

Αποδεχόμενοι τα συναισθήματά τους!

Έγεια πίσω στο μαξιλάρι μου και έκλεισα τα μάτια. Εγώ αποδεχόμουν τα συναισθήματα των μαθητών μου; Μέσα μου επανέλαβα κάποιους διαλόγους που είχα με τα παιδιά εκείνη τη βδομάδα:

Μαθητής: Δεν μπορώ να γράψω.

Εγώ: Δεν είναι αλήθεια αυτό.

Μαθητής: Μα δεν μπορώ να οκεφτώ τίποτα να γράψω.

Εγώ: Ναι, μπορείς! Απλώς σταμάτα να παραπονεύσαι και ξεκίνα να γράφεις.

Μαθήτρια: Τη σιχαίνομαι την ιστορία. Ποιος νοιάζεται τι συνέβη πριν από εκατό χρόνια;

Εγώ: Θα έπρεπε να σε νοιάζει. Είναι σημαντικό να γνωρίζεις την ιστορία της πατρίδας σου.

Μαθήτρια: Είναι βαρετή.

Εγώ: Όχι, δεν είναι! Αν προσέξεις, θα τη βρεις ενδιαφέρουσα.

Ειρωνεία. Εγώ ήμουν αυτή που έκανα πάντα κήρυγμα στα παιδιά για το δικαίωμα κάθε ατόμου να έχει τις απόψεις και τα συναισθήματά του. Κι όμως, στην πράξη, όποτε τα παιδιά εξέφραζαν τα συναισθήματά τους, τα απέρριπτα. Μάλωνα μα-

ζί τους. Το μήνυμα που τους έστειλα έμμεσα ήταν: «Είναι λάθος που νιώθετε όπως νιώθετε. Αντί να νιώθετε έτσι, ακούστε εμένα».

Ανακάθισα στο κρεβάτι μου και προσπάθησα να θυμηθώ. Το έκαναν ποτέ αυτό οι δάσκαλοί μου μ' εμένα; Θυμήθηκα εκείνη τη φορά στο λύκειο που ήμουν απαρνηγόρητη επειδή για πρώτη φορά είχα κοπεί σε κάποιο μάθημα, και ο καθηγητής των μαθηματικών προσπάθουσε να με εμψυχώσει: «Τίποτα δεν πρέπει να σε στενοχωρεί, Λιζ. Δεν είναι ότι σου λείπουν οι ικανότητες στη γεωμετρία. Απλώς δεν έβαλες τα δυνατά σου. Πρέπει να το πάρεις απόφαση και να βάλεις τα δυνατά σου. Το πρόβλημα μ' εσένα είναι ότι *η στάση σου δεν είναι καλή*».

Πιθανότατα είχε δίκιο, και ήξερα ότι οι προθέσεις του ήταν καλές, αλλά τα λόγια του με έκαναν να νιώσω ηλίθια και ανεπαρκής. Κάποια στιγμή σταμάτησα να τον ακούω και παρακολουθούσα το μουστάκι του που πήγαινε πάνω κάτω, καθώς απλώς περίμενα να τελειώσει, ώστε να μπορέσω να φύγω από κει. Έτσι ένιωθαν και οι μαθητές μου για μένα;

Τις επόμενες λίγες εβδομάδες προσπάθησα να ανταποκρίνομαι με μεγαλύτερη ευαισθησία στα συναισθήματα των μαθητών μου, να τα καθρεφτίζω με ακρίβεια:

- «Ναι, δεν είναι εύκολο να διαλέξεις θέμα για να γράφεις».
- «Καταλαβαίνω πώς νιώθεις για την ιστορία. Αναρωτιέσαι γιατί να νοιάζεται οποιοσδήποτε τι συνέβη τόσο καιρό πριν».

Βοήθησε. Είδα αμέσως ότι τα παιδιά ένιωσαν τη διαφορά. Έγνεφαν καταφατικά, με κοιτούσαν στα μάτια και μου έλεγαν περισσότερα. Έπειτα, κάποια μέρα ο Άλεξ ανακοίνωσε:

«Δε θέλω να πάω στο γυμναστήριο και κανένας δεν μπορεί να με αναγκάσει!». Ως εδώ ήταν. Δε δίστασα ούτε στιγμή. Με μια ψυχρή φωνή απάντησα: «Θα πας στο γυμναστήριο, αλλιώς θα πας στο γραφείο!».

Γιατί μου ήταν τόσο δύσκολο να αναγνωρίσω τα συναισθήματα των παιδιών; Στο διάλειμμα για το μεσημεριανό κολατσιό εξέφρασα δυνατά την ίδια απορία και είπα στη φίλη μου την Τζέιν και στους άλλους στο τραπέζι μας τι διάβαζα και τι σκεφτόμουν.

Η Μαρία Εοστές, εθελόντρια γονιός, έσπευσε να υπερασπιστεί τους δασκάλους. «Είναι τόσο πολλά τα παιδιά που διδάσκετε» είπε «και έχετε τόσο πολλά να τα μάθετε. Πώς έχεις την απαίτηση να προσέχεις κάθε μικρή λεξούλα;».

Η Τζέιν φάνηκε σκεφτική. «Ίσως» είπε «αν οι ενήλικες της δικής μας ζωής είχαν προσέξει λιγάκι τις δικές τους λέξεις, να μην έπρεπε να ξεμάθουμε τόσο πολλά εμείς σήμερα. Ας το παραδεχτούμε. Είμαστε προϊόντα του παρελθόντος μας. Μιλάμε στους μαθητές μας με τον τρόπο που μας μιλούσαν οι γονείς και οι δάσκαλοί μας. Ξέρω, ακόμα και με τα παιδιά μου στο σπίτι, μου πήρε πολύ χρόνο να σταματήσω να επαναλαμβάνω το παλιό σενάριο. Ήταν μεγάλο βήμα για μένα να περάσω από το “Δεν πονάει αυτό. Ένα μικρό γρατζούνισμα είναι” στο “Τα γρατζούνισματα μπορούν να πονέσουν πολύ!”».

Ο Κεν Γουότσον, δάσκαλος φυσικών επιστημών, φάνηκε μπερδεμένος. «Χάνω κάτι;» ρώτησε. «Δε μου φαίνεται πως έχει μεγάλη διαφορά».

Το σκέφτηκα καλά, ελπίζοντας να βρω κάποιο παράδειγμα που θα τον έκανε να νιώσει ο ίδιος τη διαφορά. Τότε άκουσα την Τζέιν να λέει: «Κεν, φαντάσου ότι είσαι έφηβος και ότι μόλις σε δέχτηκαν στη σχολική ομάδα – μπάσκετ, ποδόσφαιρο, οτιδήποτε».

Ο Κεν χαμογέλασε. «Ποδόσφαιρο» είπε.

«Ωραία» είπε η Τζέιν. «Τώρα φαντάσου ότι πας στην πρώτη σας προπόνηση, γεμάτος ενθουσιασμό, και ο προπονητής σε παίρνει στην άκρη και σου λέει ότι κόπηκες από την ομάδα».

Ο Κεν βόγκηξε.

«Λίγο αργότερα» συνέχισε η Τζέιν «βλέπεις στον διάδρομο τη δασκάλα που είναι υπεύθυνη του τμήματός σου και της λες τι συνέβη. Τώρα, κάνε ότι αυτή η δασκάλα είμαι εγώ. Θα αντιδράσω στην εμπειρία σου με διάφορους τρόπους. Έτοι, για πλάκα, σημείωσε τι νιώθει ή τι σκέφτεται το παιδί μέσα σου μετά από κάθε μου απάντηση».

Ο Κεν έκανε μια γκριμάτσα, έβγαλε το στιλό του και πήρε μια χαρτοπετσέτα για να γράψει.

Να οι διαφορετικές προσεγγίσεις που δοκίμασε μαζί του η Τζέιν:

Άρνηση συναισθημάτων

«Αναστατώνεσαι τόσο πολύ για το τίποτα. Δεν πρόκειται να τελειώσει ο κόσμος επειδή δεν μπήκες σε κάποια ομάδα. Ξέχασέ το».

Η φιλοσοφική αντίδραση

«Η ζωή δεν είναι πάντα δίκαιη, αλλά πρέπει να μάθεις να δέχεσαι τα χτυπήματα».

Συμβουλή

«Δεν πρέπει να επιτρέπεις σε τέτοια πράγματα να σε ρίχνουν. Δοκίμασε με μια άλλη ομάδα».

Ερωτήσεις

«Γιατί νομίζεις ότι σε έβγαλε από την ομάδα; Οι άλλοι παίκτες ήταν καλύτεροι από σένα; Τι θα κάνεις τώρα;»

Υπεράσπιση του άλλου

«Προσπάθησε να το δεις από την πλευρά του προπονητή. Θέλει να σχηματίσει μια ομάδα που θα μπορεί να νικά. Υποθέτω ότι του ήταν δύσκολο να αποφασίσει ποιον θα κρατήσει και ποιον θα διώξει».

Οίκτος

«Ω, καημενούλη. Λυπάμαι πολύ... Προσπάθησες τόσο σκληρά για να σε πάρουν στην ομάδα, αλλά εν τέλει απλώς δεν ήσουν τόσο καλός. Τώρα όλα τα άλλα παιδιά θα το ξέρουν. Εσύ τώρα θα θες να πεθάνεις από ντροπή».

Ερασιτεχνική ψυχανάλυση

«Σκέφτηκες ποτέ ότι η αληθινή αιτία που κόπηκες από την ομάδα μπορεί να ήταν ότι δεν έβαζες ψυχή στο παίξιμό σου; Νομίζω ότι σε ένα μη συνειδητό επίπεδο δεν ήθελες να είσαι στην ομάδα, και γι' αυτό τα έκανες μαντάρα επίτηδες».

Ο Κεν σήκωσε ψηλά τα χέρια. «Σταμάτα! Φτάνει. Κατάλαβα».

Ρώτησα τον Κεν αν μπορούσα να δω τι είχε γράψει. Μου πέρασε τη χαρτοπετσέτα. Διάβασα δυνατά:

«Μη μου λες πώς να νιώθω».

«Μη μου λες τι να κάνω».

«Δε θα καταλάβεις ποτέ».

«Θα σου 'λεγα τι να τις κάνεις τις ερωτήσεις σου!»

«Πάντα παίρνεις το μέρος όλων των άλλων εκτός από το δικό μου».

«Είμαι η αποτυχία προσωποποιημένη».

«Δεν πρόκειται να σου ξαναπώ τίποτα».

«Ω, Θεέ μου» είπε η Μαρία. «Πολλά από αυτά που μόλις είπε η Τζέιν στον Κεν μοιάζουν τόσο πολύ με όσα λέω στον

γιο μου, τον Μάρκο. Οπότε, τι μπορείς να κάνεις αντί να λες τέτοια πράγματα;»

«Να αναγνωρίσεις τη δυσφορία του παιδιού» απάντησα γρήγορα.

«Πώς;» ρώτησε η Μαρία.

Δε μου έρχονταν οι κατάλληλες λέξεις. Στράφηκα στην Τζέιν για βοήθεια. Εκείνη γύρισε στον Κεν και τον κοίταξε στα μάτια. «Κεν» είπε «το να ανακαλύπτεις ότι έχεις κοπέι από την ομάδα, όταν ήσουν τόσο σίγουρος ότι είσαι μέλος, πρέπει να ήταν μεγάλο σοκ και μεγάλη απογοήτευση!».

Ο Κεν έγνεψε καταφατικά. «Ναι» είπε. «Ήταν σοκ, απογοήτευση. Και ειλικρινά είναι ανακούφιση να υπάρχει επιτέλους κάποιος που καταλαβαίνει αυτό το απλό γεγονός».

Μετά από αυτό, όλοι είχαμε πολλά να πούμε. Η Μαρία μιά εκμυστηρεύτηκε ότι ποτέ κανείς δεν είχε αναγνωρίσει τα συναισθήματά της όσο μεγάλωνε. Ο Κεν ρώτησε: «Πώς να δώσουμε στους μαθητές μας κάτι που εμείς οι ίδιοι δεν είχαμε ποτέ;». Ήταν σαφές, χρειαζόμασταν περισσότερη εξάσκηση αν θέλαμε να εξοικειωθούμε με αυτό τον καινούριο τρόπο αντίδρασης απέναντι στα παιδιά. Προσφέρθηκα να τους παρουσιάσω κάποια παραδείγματα που θα έδειχναν πώς μπορούσαμε να αναγνωρίζουμε τα συναισθήματα στο σχολικό περιβάλλον. Παρακάτω, με τη μορφή σκίτσων, είναι τα παραδείγματα που επεξεργάστηκα και έφερα στους φίλους μου συναδέλφους λίγες μέρες μετά:

ΑΝΤΙ ΝΑ ΑΡΝΕΙΣΤΕ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ

Όταν απορρίπτονται τα συναισθήματά του,
ο μαθητής αποθαρρύνεται εύκολα.

ΒΑΛΤΕ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΣΕ ΛΕΞΕΙΣ

Όταν τα αρνητικά συναισθήματα προσδιορίζονται και γίνονται αποδεκτά, ο μαθητής ενθαρρύνεται να συνεχίσει να προσπαθεί.

ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΕΠΙΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ

Ο δάσκαλος έχει καλές προθέσεις, αλλά όταν ένας μαθητής βομβαρδίζεται με επικρίσεις και συμβουλές, δυσκολεύεται να σκεφτεί το πρόβλημά του ή να αναλάβει την ευθύνη γι' αυτό.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΤΕ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΜΕ ΜΙΑ ΛΕΞΗ Ή ΕΝΑ ΕΠΙΦΩΝΗΜΑ («Ω», «ΜΜΜ», «ΟΧ» Ή «ΚΑΤΑΛΑΒΑ»)

Αντιδρώντας στη δυσφορία ενός μαθητή με μια στάση που δείχνει έγνοια και με ένα περιστασιακό νεύμα ή επιφώνημα κατανόησης, τον απελευθερώνουμε, έτσι ώστε να εστιάσει στο πρόβλημά του και ενδεχομένως να βρει μόνος του τη λύση.

ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΛΟΓΙΚΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΣΕΙΣ

Είναι απελπιστικό όταν ένας μαθητής αρνείται να ανταποκριθεί στη «λογική». Τι μπορούμε να αξιοποιήσουμε στη θέση της; Υπάρχει κάποιος καλύτερος τρόπος να βοηθήσουμε τους μαθητές να ξεπεράσουν την αντίστασή τους σε κάτι που πρέπει να κάνουν;

ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΕ ΜΕ ΤΗ ΦΑΝΤΑΣΙΑ ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΕ ΣΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Όταν εκφράζουμε τις επιθυμίες ενός μαθητή χρησιμοποιώντας τη φαντασία, τον διευκολύνουμε να χειριστεί την πραγματικότητα.

ΑΝΤΙ ΝΑ ΑΓΝΟΕΙΤΕ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ

Τα παιδιά δυσκολεύονται να αλλάξουν τη συμπεριφορά τους όταν τα συναισθήματά τους αγνοούνται απόλυτα.

ΑΠΟΔΕΧΤΕΙΤΕ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΑΚΟΜΑ ΚΑΙ ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ ΠΟΥ ΣΤΑΜΑΤΑΤΕ ΜΙΑ ΜΗ ΑΠΟΔΕΚΤΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Είναι πιο εύκολο στα παιδιά να αλλάξουν τη συμπεριφορά τους όταν τα συναισθήματά τους έχουν γίνει αποδεκτά.

Ο Κεν κοίταξε τα σκίτσα και κούνησε το κεφάλι του. «Θεωρητικά, όλο αυτό φαίνεται υπέροχο, αλλά για μένα είναι απλώς άλλη μία απαίτηση από τους καθηγητές. Πού υποτίθεται ότι θα βρούμε τον χρόνο να βοηθήσουμε τους μαθητές μας να χειριστούν τα συναισθήματά τους;»

Η Τζέιν τού έκλεισε το μάτι. «Εσύ φτιάχνεις τον χρόνο» είπε. «Έλα στο σχολείο νωρίτερα, φύγε αργότερα, μη χάνεις χρόνο στο ωράριό σου σε ασχολίες που δεν είναι απαραίτητες».

«Ναι» πρόσθεσε ο Κεν «και κάπου ανάμεσα στον σχεδιασμό των μαθημάτων, στη βαθμολόγηση γραπτών, στη δημιουργία πινάκων ανακοινώσεων και στην προετοιμασία για συναντήσεις γονέων –α και, παρεμπιπτόντως, στη διδασκαλία– θα φροντίσεις να σκέφτεσαι τι μπορεί να νιώθουν οι μαθητές σου ή πώς να τους προσφέρεις με τη φαντασία αυτό που δεν μπορούν να έχουν στην πραγματικότητα».

Καθώς άκουγα τον Κεν σκέφτηκα ότι, όντως, ίσως ήταν υπερβολή να απαιτείς όλα αυτά τα πράγματα από τους εκπαιδευτικούς.

Η Τζέιν θαρρείς και είχε διαβάσει τη σκέψη μου. «Σοβαρά» είπε «το ξέρω ότι πέφτουν πολλά στους εκπαιδευτικούς, αλλά ξέρω επίσης και πόσο σημαντικό είναι να νιώθουν τα παιδιά πως τα καταλαβαίνουν. Η απλή αλήθεια είναι πως, όταν οι μαθητές αναστατώνονται, δεν μπορούν να συγκεντρωθούν. Και σίγουρα δεν μπορούν να αφομοιώσουν καινούρια πράγματα. Αν θέλουμε να απελευθερώσουμε το μυαλό τους, έτσι ώστε να σκέφτονται και να μαθαίνουν, τότε πρέπει να αντιμετωπίσουμε με σεβασμό τα συναισθήματά τους».

«Και όχι μόνο στο σχολείο, αλλά και στο σπίτι» πρόσθεσε με έμφαση η Μαρία.

Γυρίσαμε όλοι και την κοιτάξαμε. «Όταν ήμουν περίπου εν-

νιά ετών» εξήγησε «η οικογένειά μου μετακόμισε, και εγώ έπρεπε να πάω σε καινούριο σχολείο. Η καινούρια μου δασκάλα ήταν πολύ αυστηρή. Κάθε φορά που έγραφα τεστ στην αριθμητική, μου το επέστρεφε με ένα μεγάλο μαύρο X πάνω από κάθε απάντηση που είχα γράψει λάθος. Με έκανε να της πηγαίνω την κόλλα μου στην έδρα της ξανά και ξανά μέχρι να τα γράψω σωστά. Είχα τόσο άγχος στην τάξη της, που δεν μπορούσα να σκεφτώ. Μερικές φορές, μέχρι που προσπαθούσα να αντιγράψω τις απαντήσεις από άλλα παιδιά. Τα βράδια πριν γράψουμε τεστ, πάντα με πονούσε το στομάχι μου. Έλεγα “Μαμιά, φοβάμαι” και εκείνη έλεγε “Δεν υπάρχει τίποτα να φοβηθείς. Απλώς βάλε τα δυνατά σου”. Και ο μπαμπάς μου έλεγε “Αν είχες διαβάσει, δε θα φοβόσουν”. Και ένιωθα ακόμα χειρότερα».

Ο Κεν την κοίταξε με απορία. «Κι αν η μπτέρα ή ο πατέρας σου έλεγαν “Φαίνεσαι πολύ αγχωμένη με αυτό το τεστ, Μαρία”, θα είχε τόση διαφορά;»

«Ω, ναι!» αναφώνησε η Μαρία. «Επειδή τότε θα τους είχα πει για τα μεγάλα μαύρα X και για την ντροπή μου που έπρεπε να γράφω ξανά και ξανά τις απαντήσεις μπροστά σε όλη την τάξη».

Ο Κεν ήταν και πάλι επιφυλακτικός. «Και αυτό θα ήταν αρκετό για να σε κάνει να νιώθεις λιγότερο άγχος και να τα πας καλύτερα στα μαθηματικά;»

Η Μαρία έκανε μια παύση. «Έτσι νομίζω» είπε αργά «επειδή εάν οι γονείς μου είχαν ακούσει τις ανησυχίες μου και με είχαν αφήσει να τους μιλήσω γι' αυτές, τότε νομίζω ότι θα είχα περισσότερο κουράγιο να πάω την επομένη στο σχολείο και μεγαλύτερη φιλοδοξία, κι έτσι θα προσπαθούσα περισσότερο».

Λίγες μέρες μετά από αυτή τη συζήτηση, η Μαρία επέστρεψε, γεμάτη χαμόγελα, και έβγαλε ένα μικρό διπλωμένο

χαρτί από το πορτοφόλι της. «Θέλω να ακούσετε κάποια από τα πράγματα που μου είπαν τα παιδιά μου αυτή τη βδομάδα. Όταν σας πω, όλοι σας θα μαντέψετε τι δεν τους είπα εγώ. Το πρώτο είναι από την κόρη μου, την Άννα». Η Μαρία ξεδίπλωσε το χαρτάκι της και διάβασε: «Μαμά, ο γυμναστής με έβαλε να τρέχω γύρους στο γήπεδο επειδή δε φόρεσα γρήγορα τη φόρμα μου, και όλοι με κοιτούσαν».

Ο Κεν είχε την απάντηση έτοιμη. «Δεν είπες “Και τι περιμένεις να κάνει ο δάσκαλός σου; Να σε χειροκροτήσει; Να σου δώσει το μετάλλιο της πιο αργής μαθήτριας;”»

Όλοι στο τραπέζι γελάσαμε. Η Μαρία είπε: «Και τώρα ο γιος μου, ο Μάρκος: “Μαμά, μη θυμώσεις. Έχασα τα καινούρια μου γάντια”».

«Αυτό είναι δικό μου» είπε η Τζέιν. «“Τι;! Είναι το δεύτερο ζευγάρι γάντια που χάνεις μέσα σε έναν μήνα. Νομίζεις ότι είμαστε φτιαγμένοι από λεφτά; Στο μέλλον, όταν βγάζεις τα γάντια σου, να τα βάζεις στην τσέπη σου. Και πριν κατέβεις από το λεωφορείο, να ελέγχεις το κάθισμα και το πάτωμα για να είσαι σίγουρος ότι δε σου έχουν πέσει”».

«Για περίμενε. Και πού είναι το λάθος εδώ;» ρώτησε ο Κεν. «Του μαθαίνεις να είναι υπεύθυνος».

«Το λάθος είναι στον συγχρονισμό» είπε η Τζέιν.

«Γιατί;»

«Γιατί όταν κάποιος πνίγεται, δεν είναι η κατάλληλη στιγμή να του κάνεις μαθήματα κολύμβησης».

«Μμμ...» έκανε ο Κεν. «Αυτό πρέπει να το σκεφτώ... Εντάξει, σειρά σου, Λιζ» είπε δείχνοντας εμένα.

Η Μαρία κοίταξε το χαρτί της και είπε: «Αυτό είναι επίσης της Άννας: “Δεν ξέρω αν θέλω να συμμετέχω άλλο στην ορχήστρα”».

ΟΙ ΚΟΡΥΦΑΙΕΣ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΓΟΝΙΟΥ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΟΥ ΔΕΙΧΝΟΥΝ ΣΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ ΠΩΣ ΝΑ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΟΥΝ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΩΣΤΕ ΝΑ ΜΑΘΑΙΝΟΥΝ ΚΑΙ ΝΑ ΕΠΙΤΥΓΧΑΝΟΥΝ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

ΒΡΑΒΕΙΟ BOOK AWARD FOR EXCELLENCE ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ CHILD

Αξιοποιώντας τις μοναδικές στρατηγικές επικοινωνίας και τους ρεαλιστικούς διαλόγους που έγιναν το σήμα κατατεθέν του μπεστ σέλερ *Πώς να μιλάτε στα παιδιά* ώστε να σας ακούν & πώς να τα ακούτε ώστε να σας μιλούν, η Αντέλ Φέιμπερ και η Ιλέιν Μάτζλις δείχνουν στους γονείς και στους εκπαιδευτικούς τρόπους για να βοηθούν τα παιδιά να διαχειρίζονται τα καθημερινά προβλήματα που παρεμβάλλονται στη διαδικασία της μάθησης.

Το πρωτοποριακό αυτό βιβλίο αποδεικνύει ότι γονείς και εκπαιδευτικοί μπορούν να ενώσουν τις δυνάμεις τους και να εμπνεύσουν τα παιδιά ώστε να λειτουργούν αυτόνομα, να έχουν αυτοπειθαρχία και να ανταποκρίνονται στις χαρές της μάθησης.

«Άλλο ένα υπέροχα πρακτικό βιβλίο των Φέιμπερ και Μάτζλις – τόσο για γονείς όσο και για εκπαιδευτικούς. Με σοφία και χιούμορ οι συγγραφείς προσφέρουν εξαιρετικές στρατηγικές για να αντλήσουμε το καλύτερο από τα παιδιά σχολικής ηλικίας».

– DR. LAWRENCE BALTER, συγγραφέας του *Who's in Control?*

Dr. Balter's Guide to Discipline Without Combat